THE FLIGHT OF GERMAN TITOV PRESENTED IN THE *SCÂNTEIA* NEWSPAPER

Dan TEȘCULĂ
"Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract : Since the beginning of its existence, mankind's biggest dream was to fly. But not only flight was a frequent theme, but also the curiosity of finding out what is up there or how far the sky goes. From here on, a new science evolves in ancient Greece: Astronomy. In this study we will present the main articles regarding Titov's historical flight, identifying the profound Stalinist type propaganda that these articles were written in.

Keywords: Cosmos, Vostok-2, Titov, Propaganda, Scânteia

INTRODUCERE

Încă din cele mai vechi timpuri, visul *milenar* al omului a fost să zboare! Însă nu doar zborul era o temă frecventă ci și curiozitatea de a afla ce se află *acolo sus*. Astfel, încă din Grecia antică se dezvoltă Astronomia, știință care va facilita cunoașterea și observația celorlalte planete precum și a stelelor și a lunii. Isaac Newton a fost cel care își va dedica o bună parte din viață studiind gravitația și efectele sale. Prin 1773 un nobil francez, baronul de Montgolfier, va fi cel care va crea balonul cu aer cu care reușește să se ridice de la sol. Însă abia în ultima parte a anilor 80 ai secolului XIX, germanul Otto Lilienthal va duce o activitate de pionierat în domeniul *planoarelor*.

Secolul XX vede apariția și dezvoltarea zborului și al avioanelor. Cele două conflagrații mondiale vor fi pretextul perfecționării și dezvoltării tuturor tipurilor de aviație.

S-a progresat mult în domeniul aeronauticii însă mai mulți savanți au întrevăzut posibilitatea de a călători în spațiu. Pe acest *fundal* al evenimentelor, apare magnifica lucrare a lui Jules Verne - *De la Pământ la Lună* în care prezintă și descrie cu o acuratețe fără precedent nava spațială în care personajele călătoresc.

În Rusia, un om a dus *cercetările* lui Jules Verne mai departe formulând chiar și teorii despre cum se călătorește spre alte planete. Ba mai mult, oferă schițe proprii și proiecte originale de rachete cu care omenirea va efectua călătorii interplanetare. Acesta a fost Konstantin EduardoviciȚiolkovski.

La noi în România o activitate de pionierat în domeniul rachetelor o va duce sibianul Herman Oberth care, inspirat probabil de proiectele lui Konrad Haas din secolul XV va oferi și el teoriile sale incluse într-o carte celebră și punerea acestora în *practică* prilejul fiind dat de oferta de consultanță pentru filmul *Frau im mond* (Femeia din Lună). Nu putem trece mai departe fără a menționa faptul că acest moment, acest mare eveniment al istoriei contemporane practic lipsește din istoriografia noastră și doar țările care au fost în fruntea acestuia, au o istoriografie și o bază de documentare vastă în acest domeniu. Prin urmare despre acest eveniment nu s-a scris prea mult și doar în țările care au deținut rolul principal în explorarea cosmosului. Așadar, subiectul este unul foarte relevant și în același timp suscită

BDD-A22221 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:35 UTC)

interesul pentru o temă care în presa românească a ocupat ba chiar a umplut primele pagini și ediții întregi în care țara noastră se alătură jubilației mondiale cauzate de realizările cosmice ale URSS. Când vorbim despre realizările cosmice ale URSS ne gândim automat la Yuri Gagarin, primul om în spațiul cosmic, sau la primul satelit în spațiu. Născută pe fondul intensificării Războiului Rece, explorarea spațiului cosmic și primele realizări în acest domeniu au făcut parte dintr-o competiție pe care istoriografia o va reține drept *Cursa Spațială*. Aceasta s-a desfășurat între SUA și URSS, cele două mari forțe industriale postbelice. cursa spațială poate fi considerată pe bună dreptate, *Frontul Pașnic* al Războiului Rece sau de ce nu, *aventura secolului XX* așa cum a fost denumită de către mulți jurnaliști.

Contextul istoric în care s-a născut *cursa spațială*, este marcat, așa cum am menționat adineauri de desfășurarea cursei de înarmare, al cărui punct culminant părea ca va fi atins foarte repede asta deoarece cursa înarmărilor cunoaște o rapiditate în dezvoltare mai ales datorită progreselor-record făcute de URSS în ceea ce privește dezvoltarea armelor atomice.

Dezvoltarea rachetelor va cunoaște aproximativ același drum ca și armele nucleare, dat fiind faptul că mai târziu savanții vor cocheta cu ideea transportului armelor atomice în aceste rachete. Doi oameni au îndrăznit să viseze chiar și în contextul războiului rece că omul va putea călători în spațiu. Numele celor doi au rămas pe veci în istorie: Verner von Braun și Serghei Pavlovici Korolev. Primul, a fost șeful bazei de la Peenemünde și creatorul rachetelor V-2 ce au creat panică și teroare prin bombardarea Londrei. După război a reușit să-și ducă mai departe studiile în Statele Unite, iar reședința sa din Huntsville, Alabama va deveni primul centru pentru studiile de explorare a spațiului din lume. A propus ca încărcătura din bombele atomice să fie redusă și astfel să poată fi trimisă cu o rachetă. La fel a procedat și Korolev care, închis fiind în gulag în timpul epurărilor lui Stalin din 1936, este chemat să conducă programul rachetelor sovietice.

După ce a cercetat în detaliu rachetele V-2, viitorul proiectant șef, a venit în fața Comisariatului Poporului pentru Industria Aviatică, cu un plan de măsuri excepționale privitor la dezvoltarea rachetelor cu rază lungă. Fără a ști despre ce a vorbit, Comisariatul își dă acordul pentru crearea acestor rachete. *Serghei Pavlovici*, așa cum era numit savantul de cei din anturajul său, nu pierde timpul și la nici doi ani după ce și-a prezentat proiectul, a construit prima rachetă sovietică, fiind practic o copie a V-2. La testele de la Kapustin Iar lângă Marea Caspică ale lui Korolev participă mai mulți generali, comandanți de artilerie care vedeau în rachetele balistice o prelungire a artileriei.

Se începe lucrarea la două rachete sovietice simultan: R-1 și R-2. R-1, era copia fidelă a V-2 ului, iar Korolev a denumit-o *iedinicika*, iar aceasta avea o rază medie de aproximativ 500-600 km. R-2 botezată *dvoika*[1] era sensibil mai perfecționată decât precedenta rachetă. Greutatea sa nu depășea cei 350 kg pe care le avea R-1, dar pute să transporte încărcătură de 1,5 tone pe distanța de 600 km (adică de 2 ori mai mare distanță decât V-2). Greutatea motorului s-a redus sensibil, însemnând o putere de tracțiune mai mare. Rachetele acestea nu erau prevăzute cu focoase nucleare, de aceea valoarea lor operațională era redusă, dar a dat posibilitatea ca armata sovietică să se familiarizeze cu noua tehnologie.

În 1947, Stalin convoacă o întâlnire la care au participat Igor Kurceatov, șefii de artilerie generalul Viaceslav Vonorov și mareșalul Mitrofan Nedelin, dar și Korolev. Prezența

[1]Micul număr doi (trad. rus.)

BDD-A22221 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:35 UTC)

lui Kurceatov semnifică luarea în discuție a problemei focoaselor nucleare, deci și ideea că rachetele pot deveni mijloace de transport pentru armamentul nuclear. La aceste discuții, s-a căzut de acord asupra colaborării dintre Kurceatov și Korolev. Prin urmare, s-a dat gir studierii posibilității transportărilor armelor nucleare prin intermediul rachetelor. Așadar Uniunea Sovietică cocheta cu ideea transportării armelor atomice în rachete(ideea de focos nuclear), cu mult înainte ca prima bombă sovietică să explodeze.

De cealaltă parte a „baricadei" Verner von Braun și-a continuat studiile alături de Herman Oberth. Însă pentru a face progrese, acesta trebuia să convingă guvernul american de utilitatea rachetelor sale. Dacă la început, americanii mai că nu l-au băgat în seamă, după explozia primei bombe atomice sovietice americanii deja întrebau dacă nu cumva putea fi transportată arma nucleară cu o rachetă. Aceasta a fost ocazia pe care von Braun a așteptat-o. După ce congresul american și-a dat acordul, von Braun nu doar că a creat o rachetă , dar a creat prima familie de rachete balistice sub managementul direct al lui Oberth. Rachetele sale, vor fi de renume nu prin scopul lor inițial, ci prin scopul cu care acesta le-a creat: să călătorească în spațiu! Rând pe rând *Redstone*, *Atlas*, *Titan*, își vor face loc în istoria cuceririi spațiului pentru Statele Unite. Acestea sunt detaliate în capitolul următor.

Înapoi în Uniunea Sovietică, Korolev, reușește să convingă liderii sovietici să investească în dezvoltarea rachetelor balistice. Însă el, avea în proiect ca noua rachetă să fie o rachetă care să poată să călătorească pe distanțe lungi (intercontinentale). De aceea, aceasta trebuia să fie în mai multe trepte, pentru a scăpa de câmpul gravitațional al Terrei. În 1951, Korolev întocmește un raport în care vorbește despre capacitățile noii rachete ce va fi construită. După ce i s-a aprobat bugetul, proiectantul-șef, a început construcția la noua sa rachetă. Era o rachetă foarte mare, de fapt cea mai mare rachetă văzută până atunci. Numele ei la acea vreme nu însemna nimic, dar la fel ca rachetele americane, își va crea un nume ce va rămâne în istorie. R-7 ! Poreclită și *Semiorka*, este cunoscută pentru NATO, sub indicativul de SS-6 și porecla „*Sapwood*" devine prima rachetă intercontinentală (ICBM) din lume. Ea va fi cea care va transporta primul satelit în spațiu, primul *pasager* (cățelușa cunoscută sub numele de Laika), dar și pe primul om în spațiu, iar această rachetă e utilizată și azi ca principal mijloc de transport în spațiu din Rusia, având o rată a succesului de 99, 96 % .[2] Când a fost construită R-7, putea transporta o bombă termonucleară în greutate de 5.500 kg. Din fericire, nu a fost cazul să fie utilizată în scopul ei inițial, ci doar în scopul de a duce oameni și materiale în spațiu.

Anii 50 și 60 văd cum lumea se pregătea tot mai intens pentru un război ce putea însemna distrugerea totală. Momentul cel mai fierbinte l-a reprezentat fără îndoială Criza Caraibeană[3] sau Criza rachetelor din Cuba, cum e cunoscută în istoriografie. Însă nici acest eveniment nefericit nu a umbrit ochii lumii care, așa cum spunea și președintele american JF Kennedy, încă erau *ațintiți către Spațiu*. Atât în SUA cât mai ales în URSS și în țările din Blocul Estic, realizările uimitoare în domeniul explorării Cosmosului au rămas pentru

[2]În sensul că decesele au fost foarte rare în URSS comparativ cu SUA (17 astronauți decedați la americani , comparativ cu doar 4 oameni ai URSS); decesele lui Vladimir Komarovși ale echipajului Soyuz 11 s-au întâmplat din cauza managementului prost de după moartea lui Korolev (www.astronautix.com/lvs/r7, accesat la 11.02.2011, ora 13:49)

[3]Denumirea îi aparține lui Boris Chertok.

BDD-A22221 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:35 UTC)

posteritate mult mai pregnant decât cursele de înarmare cu armament nuclear. Lumea îl reține pe Gagarin sau Titov, sau Alan Shepard sau John Glenn (care vor fi văzuți ca niște eroi legendari ce au prins viață) iar savanții din umbră sunt ca și uitați.

Ca istoriografie, putem spune că SUA este fruntașă în scrierile și realizările de emisiuni documentare despre Cursa Spațială, precum și despre subiectul propus. S-au publicat extrem de multe cărți legate de programul spațial american, căci Agenția Națională pentru Aeronautică și Spațiu (NASA) a avut grijă de editarea și finanțarea de cercetări și istorie. Ca dovadă că în anii 90 se înființează la Washington DC evident, sub egida NASA așa-numita *Divizie de Istorie* (*History Division*). De altfel, sub egida acesteia vor fi editate memoriile lui Boris Chertok începând cu anul 2004.

Din noianul lucrărilor scrise, vom aminti doar câteva importante lucrări despre care, credem că sunt un bun punct de pornire pentru cei care doresc să afle mai multe despre explorarea spațiului cosmic. În primul rând vorbim de memoriile jurnalistului NBC JayBarbree[4], care a trăit și a prezentat știrile despre realizările și eșecurile nu doar ale programului american ci și al celui sovietic. Volumul său acoperă perioada cuprinsă între anii 1957-1990. Relatările sale, însoțite și de detalii din viața personală, sunt precedate și de imagini relevante, unele chiar în premieră. Sunt importante deoarece în calitate de jurnalist, Barbree a avut acces și chiar a stabilit relații de amiciție cu primii șapte astronauți lucru confirmat de John Glenn în multe dintre interviurile acordate posturilor americane de radio și televiziune. Pe cale de consecință, memoriile sale vor avea detalii și descrieri unice, din propria sa experiență de viață, fără a mai face apel la alte tipuri de surse.

Mai amintim aici și studiul lui John M. Lodgson publicat la editura PalgarveMacmillan în anul 2010[5]. Acest vast studiu, încearcă să demonstreze rolul fundamental pe care președintele JF Kennedy l-a jucat în programul spațial. Interesantul studiu pornește de la campania electorală desfășurată de Kennedy în 1960 și se sfârșește după încheierea misiunii echipajului de pa Apollo 11. Toate lucrările, inclusiv cele generale, pe care nu le-am citat aici sunt de o foarte mare importanță deoarece fără ele nu s-ar cunoaște despre oamenii și echipele de savanți ce au stat în spatele fiecărei misiuni și care si-au asumat atât victoriile cât și înfrângerile. Sursele utilizate de autor sunt exclusiv surse edite sub diverse forme, fie că vorbim de cărți sau de articole și opinii de presă.

Problema e că în prezentarea evenimentelor în cadrul cursei spațiale, există o tendință extrem de subiectivă și unilaterală, pentru că se prezintă sau mai bine spus, de insistă doar pe versiunea americană, făcând-o astfel un fel de *master narrative* despre care se vorbește în istoria orală.

Perspectiva sovietică a ieșit foarte târziu la suprafață, odată cu publicarea memoriilor lui Nikolai Kamanin în 1995 și cele ale lui Boris Chertok un an mai devreme. Așadar aceste două lucrări memorialistice au rămas principalele surse istoriografice pentru înțelegerea și studierea (în fază incipientă) perspectivei sovietice în cursa spațială. Un moment important îl reprezintă activitatea lui AsifSiddiqi care, fiind cunoscător de limbă rusă a reușit ofere câteva

[4]JayBarbree- *Live from Cape Cannaveral, coveringthespaceracefrom Sputnik totoday*, Harper-Collinsebooks, New York, 2007.
[5]John M.Lodgson- *John F. Kennedy andtheRacetotheMoon*, PalgraveMacmillan, New York, 2010.

BDD-A22221 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:35 UTC)

lucrări care au devenit bestseller-uri[6]. Aceste opere au devenit un standard și totodată un punct de pornire pentru cel sau cei doritori să cerceteze istoria programului spațial sovietic. Istoriografia explorării spațiului cosmic este, așa cum am mai menționat, destul de vastă fiind scrise nenumărate volume legate de plasarea primilor sateliți, oameni, etc. însă din păcate această istoriografie are o tendință unilaterală și pe alocuri apologetică la adresa programului spațial american.

În spațiul românesc lipsesc cu desăvârșire lucrări despre acest mare eveniment istoric. Desigur, articole pot fi găsite în reviste precum celebra *Modelism*, care, pe lângă subiectele incitante despre istorie militară respectiv feroviară și navală, oferă articole, date, scheme ale vehiculelor spațiale care au ajutat omenirea să ajungă în Spațiu.[7] Însă chiar și aceasta poartă amprenta profund ideologică a regimului sub care a fost editată. Ceva mai recent, în 2012, a apărut lucrarea biografică a singurului cosmonaut român, Dumitru Prunariu semnată de jurnalista Annie Muscă.[8] Tot în această perioadă apare lucrarea domnului profesor Lucian Boia despre imaginea spațiului cosmic în mentalitățile colective românești[9]. Această lucrare, constituie o premieră istoriografică deoarece nimeni nu s-a focusat așa de mult în cercetare pe Cosmos și ritualurile popoarelor (cu atât mai puțin poporul român). Din păcate domnul Boia se rezumă doar la prezentarea imaginilor, avatarelor corpurilor cerești și a imaginii *creaturilor spațiale* (extratereștrii) așa cum apăreau ele în Evul Mediu și în epoca modernă în societate la modul general. Autorul oferă doar teorii generale evitând să explice mai concret unele aspecte (de exemplu nu sunt oferite nume de astronomi decât cele ale lui Galileo Galilei și Johanes Kepler), iar lucrarea se oprește subit în epoca modernă, lăsând de-o parte explorarea cosmică și avântul descoperirilor și dezvoltării navigației spațiale, care în opinia noastră ar fi întregit de minune lucrarea domniei sale.

În ceea ce privește presa oficială românească a acelor vremuri, principalul cotidian a fost *Scânteia*. Acesta și-a înregistrat debutul ca ziar al partidului comunist din România în perioada interbelică. Odată cu acapararea puterii de către regimul comunist de după 1944, cotidianul devine principalul organ de presă al țării. Oameni *de vază* ai societății precum și oameni obișnuiți, muncitori din marile fabrici ce vor fi construite pe tot parcursul erei comuniste, își vor lăsa *articolele* și opiniile în acest ziar precum și în *filialele locale*în cadrul cărora vor fi preluate principalele știri. Subiectul avut azi în vedere, nu va constitui nici el o excepție. Ba mai mult, în acele timpuri, prilejuite de succesele din Cosmos ale Uniunii Sovietice, *fiii poporului* vor evidenția în articole opiniile și ecoul acestor succese în mediul lor de muncă.

Poate cel mai important pas pe care umanitatea l-a făcut după dezvoltarea aviației a fost acesta. Depășirea a ceea ce multă lume numește *ultima frontieră*, a reprezentat modul cel mai concret de demonstrare asupra progresului și evoluției umanității. Cele două zboruri efectuate de către Yuri Gagarin și Gherman Titov, reprezintă o culme atinsă de știință, un

[6]A se vedea *ChallengetoApollo:the Soviet Union andtheSpaceRace 1945-1974*, Washington, 2000 sau teza sa de doctorat *The redrocketsglare: Spaceflightand soviet imagination 1857-1957*, publicată de Cambridge University Press, 2010.

[7]Vezi de exemplu *Modelism*, nr. 1/1988, pp 22-24 despre racheta R-7.

[8]Annie Muscă- *Dumitru Dorin Prunariu: Biografia unui cosmonaut*, ed. Adevărul, București, 2012.

[9]Lucian Boia – *Explorarea imaginară a spațiului*, ed. Humanitas, București, 2012.

BDD-A22221 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:35 UTC)

vârf, mai bine spus, al dezvoltării începută cu revoluția industrială. Pentru prima dată în Războiul Rece, un eveniment pașnic primește o anvergură universală nemaiîntâlnită până atunci. Lumea rămâne uimită că într-un timp așa de - în care preocuparea principală era cursa înarmărilor cu arme nucleare care mai de care mai puternice și mai devastatoare – Cosmosul să devină brusc cu mult mai aproape decât și-au imaginat mulți oameni de știință. În orice caz, cunoștințele umanității despre spațiu se dezvoltă, iar fiecare cosmonaut care va zbura, devine automat un erou, o celebritate. În lumea comunistă, cosmonautul devine un simbol al regimului, exacerbat până la ideea de *portdrapel* al ideii de *om nou*.

Gherman Titov - misiune și ecou

După ce Yuri Gagarin a devenit primul om care trece dincolo de ultima frontieră, capitalul socio-politic câștigat de Uniunea Sovietică a fost uriaș, iar numele lui Gagarin s-a plasat definitiv în „iconografia" sovietică fiind socotit alături de Lenin și mareșalul Jukov unul din marii eroi ai Uniunii Sovietice și ulterior ai Rusiei.

După ce s-a demonstrat faptul că omul poate ajunge în Cosmos, pasul următor și firesc era să se demonstreze că omul poate rămâne acolo un timp îndelungat. Așa s-a decis ca cel de-al doilea zbor cosmic să cerceteze în ce măsură omul poate sta, lucra și chiar dormi în Cosmos. Prin urmare, cosmonautul Titov trebuia, așa cum arată și Boris Chertok: *să testeze controlul manual al navetei de două ori; să privească pe geamuri și să noteze ceea ce vede; să întrețină sesiuni de comunicări radio pe frecvența undelor VHF în timpul fiecărei treceri deasupra URSS și sesiuni pe unde scurte de două ori în decurs de o oră; să mănânce prânzul și cina; să folosească toaleta și în final, să doarmă!*

Somnul în Cosmos! A fost una din cele mai importante experimente. Dacă o persoană putea dormi în spațiu fără pernă și plapumă, doar în costum și într-un mediu fără gravitație, atunci persoana putea să și lucreze și să trăiască în Spațiu.[10]

După îndelungi tergiversări cauzate de disputele dintre Korolev și cei responsabili de pregătirea cosmonauților, data stabilită a fost 6 august 1961. Și astfel, Gherman Stepanovici Titov a devenit cel de-al doile om care privește planeta noastră din exterior. Conform relatărilor aceluiași Boris Chertok, cosmonautul s-a achitat de sarcinile trasate întâmpinând mici dificultăți în ceea ce privește mișcarea și munca în Cosmos. La finalul zborului Titov a parcurs aproximativ 700.000 de kilometrii fiind primul om care a dovedit că traiul în mediul cosmic poate fi o realitate.[11]

Ca și la Gagarin, presa din întreaga lume dedică pagini întregi acestui nou succes iar cea din țara noastră nu va face nici ea exepție.

Oficiosul Partidului de la București titrează pe o jumătate din prima pagină despre vestea zborului lui Gherman Titov. La fel ca și în cazul lui Gagarin, titrează pe prima pagină a ediției din 8 august, faptul că: *Nava cosmică pilotată de maiorul Gherman Titov a efectuează un zbor de lungă durată în jurul Pământului*[12]. Ca de obicei, ca și la Gagarin, cotidianul publică cele două comunicate ale agenției TASS. Primul comunicat anunță că *la 6 august 1961, ora 09:00 (ora Moscovei) în Uniunea Sovietică a fost lansată pe o orbită de Satelit al*

[10]Boris Chertok – *Rockets and People,Vol. 2,* NASA History Division, 2008 ; pp 187;188.
[11]*Ibidem,* p 189.
[12]*Scânteia*, 7 august 1961.

BDD-A22221 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:35 UTC)

Pământului nava cosmică „Vostok-2". Nava „Vostok-2" este pilotată de cetățeanul Uniunii Sovietice, pilotul Gherman Stepanovici Titov.

Sarcinile zborului sunt:

- *Studierea influenței asupra organismului omenesc a unui zbor de lungă durată pe orbită și a coborârii ulterioare pe suprafața Pământului.*
- *Studierea capacității de muncă a omului aflat* în *timp îndelungat în condițiile imponderabilității.*[13]

Se trece mai apoi, conform *tradiției*, la durata unei orbite, și poziționarea aproximativă a navei. De asemenea, sunt prezentate caracteristicile tehnice ale acesteia, precum și faptul că: *S-au stabilit și se mențin cu pilotul cosmonaut Titov radiocomunicații bilaterale. Pilotul cosmonaut transmite pe frecvențe de 15, 765 MHZ, 20,006 MHZ, 143,625 MHZ. Pe bordul navei este instalat de asemenea un radioemițător "Signal", care lucrează pe frecvența de 19,995 MHZ. Sistemele de bord care asigură desfășurarea proceselor vitale al pilotului cosmonaut funcționează normal.*

Pilotul cosmonaut Gherman Stepanovici Titov se simte bine. Zborul navei cosmice sovietice dirijată de om, decurge cu succes. Informațiile agenției TASS cu privire la desfășurarea zborului vor fi transmise în mod regulat de toate posturile de radio din Uniunea Sovietică. [14]

Mai jos de primul comunicat TASS, avem cele două telegrame ale liderului sovietic și a liderilor români care felicită pe Hrușciov și Uniunea Sovietică pentru realizare. Astfel Liderul de la Kremlin îi scrie *scumpului Gherman Stepanovici*:

Am primit telegrama dumneavoastră de pe bordul navei „Vostok-2".

Toți oamenii sovietici sânt nespus de bucuroși de zborul care se desfășoară cu succes, sânt mândrii de dumneavoastră. Vă felicit din inimă pe dumneavoastră, fiu credincios al patriei noastre, al gloriosului partid comunist. Așteptăm reîntoarcerea dumneavoastră pe pământ. [15]

Remarcăm din nou sentimentul sincer de respect al liderului sovietic față de cosmonaut, evidențiat de adresarea *dumneavoastră*. Totodată această telegramă este vizibil mai scurtă decât cea trimisă lui Gagarin.

Nu rămân indiferenți nici liderii de la București. Misiunea lui Titov a coincis cu o programată vizită a delegației țării noastre în Uniunea Sovietică. De altfel această ediție, ca și cea de la București, este împărțită între Titov și vizita delegației române în URSS. Așadar, Gheorghiu-Dej, aflat la Moscova, face următoarea declarație:

Am aflat cu imensă bucurie vestea lansării în Cosmos a celei de-a doua nave cosmice pilotată de aviatorul cosmonaut Titov Gherman Stepanovici.

Aceasta este o uriașă realizare a științei și tehnicii sovietice, a oamenilor sovietici, a statului sovietic, a animatorului tuturor izbânzilor glorioase ale poporului sovietic – partidul lui Lenin.

[13] *Ibidem.*
[14] *Ibidem.*
[15] *Ibidem.*

BDD-A22221 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:35 UTC)

Felicităm din toată inima pentru acest nou pas în cucerirea Cosmosului poporul sovietic. (...) Poporul român împărtășește pe deplin bucuria poporului sovietic căruia îi urăm din toată inima noi înfăptuiri măreț.[16]

Din nou, ca și în cazul telegramei trimise cu ocazia misiunii lui Gagarin, discursul liderului de la București este unul *corect* din punct de vedere politic. Meritele (și deci mulțumirile) sunt acordate poporului sovietic liderului acestuia, precum și partidului care aici primește epitetul de *animator al tuturor izbânzilor poporului sovietic*. Așadar, avem din nou de a face cu o declarație de propagandă de felicitare a poporului sovietic pentru noua realizare.

Oficiosul de la București, în josul primei pagini, ne prezintă și câteva detalii din cadrul misiunii, sub titlul *Amănunte referitoare la zborul navei-satelit „Vostok-2”*. Acestea sunt flancate de câte un citat din radiocomunicațiile lui Titov, pentru a sugera momentele importante din cadrul misiunii sale.

Ne atrage atenția ultimul fragment, care, flancat de citatul *Mă culc. Dragi moscoviți noapte bună* ne povestește despre momentul în care cosmonautul se culcă: *Nava Vostok-2 a înconjurat până la ora 18:00 de șase ori Pământul. La ora 18:15, cosmonautul G.S. Titov zburând deasupra Moscovei a comunicat: „ Dragi locuitori ai Moscovei. În cabină toate sânt ca și înainte, presiunea este normală, o presiune excelentă, umiditatea 70 la sută. Temperatura este de 18 grade. Confort deplin. Confort deplin. Nu vă rămâne decât să doriți același lucru. Totul merge bine. Totul merge perfect. Rog să transmiteți iubiților locuitori ai Moscovei noapte bună. Acum mă culc. Faceți ce doriți, eu însă mă culc.”.*

În timpul somnului, conform cu programul de zbor, legătura bilaterală radio se întrerupe temporar. Ultimele date ale controlului radiotelemetric arată că pulsul cosmonautului în timpul somnului este normal – 58 de bătăi pe minut. [17]

Pagina trei a aceleiași ediții titrează cu litere mari: *Cuceritorii comunismului Cuceritorii Cosmosului.* Din start trebuie remarcată plasarea comunismului înaintea cosmosului, ca dovadă a faptului că cele dintâi realizări cosmice s-au realizat sub oblăduirea statului comunist.

În colțul din dreapta sus a paginii, apare discursul cosmonautului dinainte de zbor, din care aflăm că: *Este greu de exprimat prin cuvinte sentimentele de fericire și mîndrie care mă cuprind. Mi-a fost încredințată o sarcină de onoare și de răspundere. În ultimele clipe înainte de zbor țin să aduc mulțumiri sincere oamenilor de știință inginerilor și tehnicienilor și muncitorilor sovietici care au realizat minunata navă cosmică „Vostok-2” și au efectuat pregătiri pentru zborul ei.*

Închin Congresului al XXII-lea al scumpului nostru partid comunist noul zbor cosmic pe care urmează să-l întreprind. Sânt profund convins de succesul zborului.

Pe curând dragi tovarăși și prieteni![18]

Acest discurs este unul *corect* din punct de vedere politic. Se remarcă ideea *închinării* zborului istoric congresului al XXII-lea al *scumpului partid comunist*. La aceasta adăugăm și

[16] *Ibidem.*
[17] *Ibidem.*
[18] *Ibidem.*

BDD-A22221 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:35 UTC)

raportările lui Titov din Cosmos, care sunt redate de *Scânteia* sub discursul cosmonautului: *Raportez de pe bordul navei-cosmice sovietice „Vostok-2" Comitetului Central al PCUS, guvernului sovietic şi lui Nikita Sergheevici Hruşciov personal: Zborul se desfăşoară cu succes. Toate sistemele de pe navă funcţionează normal.* (…) *Rog să se transmită un salut cordial întregului popor sovietic.* De asemenea, ne este redat şi răspunsul cosmonautului la telegrama trimisă de Hruşciov: *Transmiteţi lui Nikita Sergheevici Hruşciov recunoştinţa mea fierbinte pentru grija sa părintească. Mulţumesc din tot sufletul! Mulţumesc din tot sufletul! Voi îndeplini negreşit sarcina pe care mi-a trasat-o partidul şi guvernul. Programul de zbor este îndeplinit întocmai. Totul merge excelent. Pe bordul navei totul este în ordine. Transmiteţi aceasta lui Nikita Sergheevici.*[19]

Din aceste raportări ne dăm seama de faptul că Gherman Titov se simte foarte ataşat de partid şi de Hruşciov. Ca dovadă că el nu reportează controlorilor şi monitorilor de zbor, ci Comitetului Central al PCUS, guvernului şi liderul acestuia. Altă dovadă este dedicaţia zborului Congresului al XXII-lea la partidului. Vedem aici, un Gherman Titov, foarte implicat utilizând foarte frecvent exprimări tipice pentru un stat comunist. Aşadar, treptat, ni se reliefează imaginea unui Gherman Titov dedicat întru totul cauzei comunismului sovietic.

Deşi plecat în Canada, Yuri Gagarin nu rămâne indiferent de zborul lui Titov. Prin intermediul presei cel dintâi cosmonaut i-a transmis lui Titov: *Iubite Gherman! Sântcu tot sufletul alături de tine. Te îmbrăţişez prietene. Îţi trimit calde sărutări. Urmăresc cu emoţie zborul pe care îl faci şi sunt încredinţat de încheierea cu succes a zborului tău care va acoperi din nou de glorie măreaţa noastră patrie, poporul nostru sovietic. La revedere pe curând. Iuri Gagarin."*

G.S. Titov a confirmat primirea mesajului de salut trimis de tovarăşul Gagarin, şi i-a transmis la rândul său mulţumiri cordiale prieteneşti.[20]

Nu rămân indiferenţi nici oamenii din România. Sub titlul *admiraţie şi entuziasm, oamenii muncii din ţara noastră salută istoricul succes al ştiinţei sovietice*, găsim o fotografie în care e înfăţişat *un grup de bucureşteni în Parcul de cultură şi odihnă*, ascultând la un difuzor de radio, comunicatul care anunţă noul succes sovietic. Sub fotografie găsim un articol nesemnat din care aflăm că posturile naţionale de radio au transmis pe bandă de magnetofon înregistrările convorbirilor efectuate de pe teritoriul URSS cu maiorul Titov în cursul cărora a fost auzită vocea cosmonautului sovietic de la bordul navei „Vostok-2". Ulterior, în cadrul acestui ni se comunică amănunte despre cum şi-au petrecut ziua lăcătuşii mecanici Constantin Tose şi Mihai Aurelian care avuseseră cu ei la ştrand aparatele lor radio portabile. Astfel că: *în jurul lor au stat ciorchine zeci şi zeci de oameni nerăbdători să afle amănunte noi din comunicatele TASS despre zborul pilotului-cosmonaut Gherman Stepanovici Titov. Vânzătorii ediţiei speciale a ziarului „Informaţia Bucureştiului" au fost ieri oamenii cei mai solicitaţi (...)*[21]

Avem de-a face aici cu o nouă mostră de aparat propagandistic. Faptul că un ştrand întreg (căci aceasta este ideea ce se desprinde din fragmentul citat adineauri) stătea *ciorchine*

[19] *Ibidem.*
[20] *Ibidem.*
[21] *Ibidem.*

BDD-A22221 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:35 UTC)

în jurul a doi oameni cu aparatele radio doar pentru a afla noutăți despre zborul lui Titov, ni se par exagerări tipice pentru propaganda regimului comunist.

Ediția din 8 august a Scânteii ne anunță prin intermediul comunicatului TASS despre aterizarea și încheierea cu succes a zborului lui Titov. Așadar, comunicatul ne anunță că *nava cosmică-satelit sovietică pilotată de cosmonautul maiorul Gherman Stepanovici Titov a efectuat peste 17 revoluții în jurul Pământului în decurs de 25 de ore și 18 minute și a parcurs mai bine de 700.000 de km. (...) Tovarășul G.S. Titov este sănătos și se simte excelent. Zborul cosmic… a fost încheiat cu succes.*[22]

Informațiile din acest comunicat vor fi reluate din nou, ca și în cazul lui Gagarin, în cadrul unor articole nesemnate care spun toate același lucru: faptul că Titov a zburat timp de 25 de ore și 18 minute, timp în care a efectuat peste 17 revoluții în jurul planetei noastre, parcurgând peste 700.000 de kilometrii.

Tot ca o tradiție, guvernul de la Kremlin publică așa-numitele *chemări ale CC al PCUS, a guvernului și prezidiului Sovietului Suprem ale URSS*. În cadrul acestora instituțiile de conducere ne informează că: *... Zborul remarcabil al noului cosmonaut sovietic arată că nu este departe vremea când navele cosmice conduse de un om vor deschide trasee interplanetare spre Lună, Marte, Venus. ...*

Cu un sentiment de legitimă mândrie Comitetul Central al PCUS, Prezidiul Sovietului Suprem al URSS și guvernul Uniunii Sovietice, constată că țara noastră, țara socialismului învingător, păşeşte cu încredere în avangarda omenirii în domeniul folosirii realizărilor ştiinţei şi tehnicii, pentru binele popoarelor lumii (…) *Realizările noastre în domeniul cuceririi Cosmosului nu sunt întâmplătoare, ele reflectă înaintarea legică a comunismului victorios.* (…) *Totul pentru om! Totul pentru binele omului!- iată ţelul nostru suprem.* (…) *Poporul sovietic este convins că cauza păcii* (sic!) *va învinge în întreaga lume.* (…) *Chemăm guvernele tuturor ţărilor, pe toţi oamenii indiferent de rasă, naţionalitate, apartenenţă socială şi credinţă religioasă, să depună toate eforturile pentru asigurarea unei păci trainice pe întregul Pământ.*[23] Această chemare este semnată de Prezidiul Sovietului Suprem, CC al PCUS, precum și de către guvern.

Aceste chemări reflectă nu doar entuziasmul cauzat de noua victorie, dar și mesajele de pace pe care guvernul sovietic le transmite. Un alt lucru pe care trebuie să îl remarcăm este acela că deși nu este exprimat în mod direct, noua realizare în domeniul explorării spațiului este pusă în slujba umanității. (exemplu: lozinca *Totul pentru om! Totul pentru binele omului!*)

Nici această ediție nu va rămâne fără publicarea unor opinii ale oamenilor muncii din țara noastră. Aducem în atenția cititorului un mic articol care poartă semnătura colectivului exploatării miniere Șorecani regiunea Cluj. Să lăsăm articolul să vorbească: *Cînd sărbătoream la exploatarea minieră Şorecani, regiunea Cluj, ziua minerului colectivul nostru… a aflat cu nespusă bucurie vestea despre noul triumf al tehnicii şi ştiinţei sovietice. Cu ocazia zborului în Cosmos a celei de-a doua nave Vostok, la bordul căreia se afla maiorul*

[22] *Idem*, 8 august 1961.
[23] *Ibidem.*

BDD-A22221 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:35 UTC)

Gherman Stepanovici Titov, felicităm poporul frate sovietic şi-i urăm mult succes în munca ce o desfăşoară pentru cauza comunismului şi a păcii din lumea întreagă.[24]

Vedem în cadrul acestui mic articol faptul că reacţia la aflarea veştii este una *tradiţională*, am putea spune, deoarece şi pentru celelalte succese cosmice se foloseşte aceeaşi formulă de exprimare, altfel spus vestea noului zbor uman, a fost primită cu *nespusă bucurie* şi cu *emoţie*. Aşadar se remarcă existenţa unui nou *pattern* în ceea ce priveşte reacţiile la primirea veştilor. Trebuie menţionat şi faptul că reacţiile internaţionale ocupă din nou mare parte din ultima pagină.

CONCLUZII

Pe parcursul lucrării de faţă am prezentat doar cele mai importante articole, primele pagini ale ziarelor, dar şi în interiorul acestora, conţinând o sumedenie de articole care fie tratează un subiect, cum ar fi de exemplu reacţiile internaţionale la succesul acestui zbor (continuat pe durata a trei ediţii), fie continuă expuneri sau opinii din ţară. Veridicitatea relatărilor „oamenilor muncii" este îndoielnică deoarece nimeni nu a confirmat vreodată autenticitatea relatărilor. De fapt, articolele, reportajele şi comentariile nu fac altceva decât să reia obsesiv povestea zborului întreprins de către Uniunea Sovietică. Pe baza acestora am identificat un set de *pattern*-uri prin care este anunţată şi detaliată în cele două cotidiene. În primul rând am identificat preluarea *ad integrum* a comunicatelor agenţiei TASS, pe baza cărora se vor scrie şi celelalte articole.

BIBLIOGRAFIE

Presă, Publicaţii:

● ***Scînteia***, 8 – 18 august 1961.

Surse edite:

● Barbree; Jay- *Live from Cape Cannaveral, coveringthespaceracefrom Sputnik totoday*, Harper-Collinsebooks, New York, 2007.

● Burgees; Colin, Hall; Rex D. - *The First Soviet Cosmonaut Team- theirlives, legacyandhistorical impact*, Praxis-Springer books, 2009.

●Boia; Lucian - *Explorarea imaginară a spaţiului*, ed. Humanitas, Bucureşti, 2012.

● Brzezinski; Matthew – *RedMoonRising, Sputnik andtheHiddenRivalriesThatignitedtheSpaceAge*, Times books Henry Holtand Company, New York, 2007.

● Crompton; Samuel Willard- *Sputnik Explorer1- The RacetoconquerSpace,* Chelsea Housepublishers, New York, 2007.

● Chertok; Boris Yevseevici– *RocketsandPeople*, vol 2, 3, NASA Historydivision, Washington DC, 2006-2009.

● Logsdon; John M.- *John F. Kennedy andtheRacetotheMoon*, PalgraveMacmillan, New York, 2010.

● Maurer; Eva; Scheide; Carmen; Monica Rùthers (coord.) - *Soviet SpaceCulture: Cosmic Enthusiasm in Socialist Countries*, Palgrave-Macmilan, London, 2011.

● Muscă; Annie- *Dumitru Dorin Prunariu: Biografia unui cosmonaut*, ed. Adevărul, Bucureşti, 2012.

[24] *Ibidem.*

BDD-A22221 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:35 UTC)

● Shyler; David, Burgees Colin- *NASA s scientist-astronauts,* HarperCollinsebooks, New York, 2010.

● Siddiqi; Asif A. - *ChallengetoApollo:the Soviet Union an theSpaceRace 1945-1974*, Washington, 2000.

● *” ”- The redrocketsglare: Spaceflightand soviet imagination 1857-1957,* Cambridge University Press, 2010.

● Zimmermann; Robert- *LeavingEarth: spacestations, rival superpowers, andthequest for interplanetarytravel*, Joseph Henry Press, Washington DC, 2003.

Surse On-line:

● Encyclopedia Astronautica: *www.astronautix.com*, accesat la: 30.06.2015.

● *www.nasa.gov*, accesat la: 30.06.2015.

● *www.yurisnight.net*, accesat la 30.06.2015.

BDD-A22221 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:35 UTC)

ANEXE

Scînteia

Organ al Comitetului Central al P.M.R.

Vizita delegației de partid și guvernamentale a R. P. Romîne în Uniunea Sovietică

Locuitorii Leningradului au făcut o caldă primire soliilor poporului nostru

O nouă și strălucită victorie a Uniunii Sovietice în cucerirea Cosmosului

NAVA COSMICĂ „VOSTOK-2" PILOTATĂ DE MAIORUL GHERMAN TITOV EFECTUEAZĂ UN ZBOR DE LUNGĂ DURATĂ ÎN JURUL PĂMÎNTULUI

Dineu oferit de Comitetul executiv al Sovietului orășenesc Leningrad

Cuvîntarea tovarășului I. V. Spiridonov

Cuvîntarea tovarășului Gh. Gheorghiu-Dej

Telegrama adresată de N. S. Hrușciov cosmonautului G. S. Titov

Declarația tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej în legătură cu lansarea navei „Vostok-2"

AMĂNUNTE REFERITOARE LA ZBORUL NAVEI-SATELIT „VOSTOK-2"

La G.A.S.-Roșia

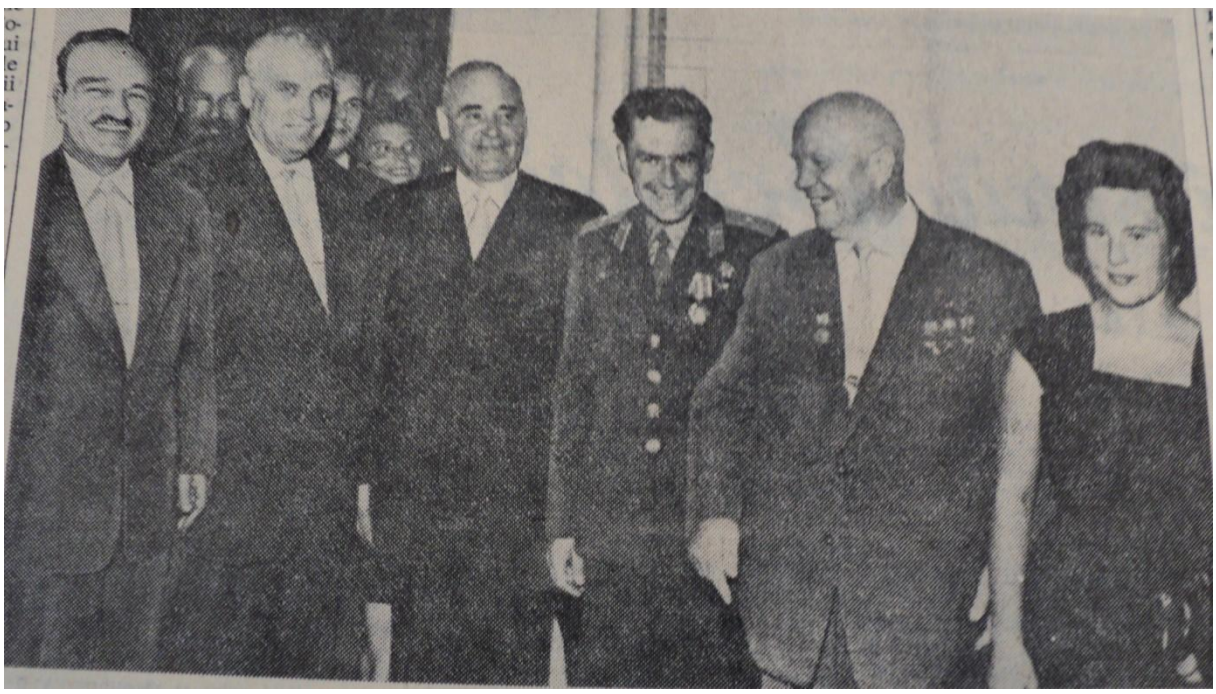
Cu prilejul Zilei minerului

Fig. 4: Prima pagină a oficiosului bucureștean din data de 7 august 1961. Așa cum se poate observa, această primă pagină e împărțită între zborul încă în desfășurare al navei *Vostok-2* și vizita în URSS a delegației RPR.

BDD-A22221 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:35 UTC)

Desen propagandistic înfățișând un cosmonaut ridicând *Flamura Victoriei* în Cosmos. (Scânteia 7 august 1961)

Delegația română aflată în vizită la Kremlin, are onoarea de a fi prima delegație străină care îl felicită pe Gherman Titov pentru succesul său. (*Ibidem*)

BDD-A22221 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:35 UTC)

La mitingul din Piața Roșie, N. S. Hrușciov îi îmbrățișează părinteşte pe Gherman Titov și Iuri Gagarin.

Probabil cea mai celebră și cea mai des amintită fotografie a anului 1961. Ea se regăsește și este pomenită și în memoriile lui Boris Chertok. (După imaginea din Scînteia, 10 august 1961)

După înmînarea decorației, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej îl felicită pe cosmonautul G. S. Titov.

Gherman Titov este felicitat de Gheorghe Gheorghiu-Dej după ce l-a decorat cu ordinul „Steaua RPR" clasa I, cu ocazia vizitei acestuia în țara noastră (Scânteia, 15 octombrie 1961)

BDD-A22221 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:35 UTC)